

WALTER

#evis

*Muž, ktorý
spadol na Zem*

Nádherné sci-fi... Príbeh o mimozemskom návštevníkovi z inej planéty má za cieľ povedať najmä niečo o živote na tejto planéte.

The New York Times

Ljndeni

Muž, ktorý spadol na Zem

Vyšlo aj v tlačovej podobe

Objednať môžete na
www.lindeni.sk
www.albatrosmedia.sk

Lindeni

Walter Tevis

Muž, ktorý spadol na Zem – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2024

Všetky práva vyhradené.
Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť rozširovaná
bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ALBATROS MEDIA

*Muž, ktorý
spadol na Zem*

WALTER TEVIS

*Muž, ktorý
spadol na Zem*

Z angličtiny preložila Katarína Kvoriaková

Ljndeni

Jamiemu, ktorý pozná Antheu lepšie
ako ja.

1985:

Ikaros zostupuje

I

Po troch kilometroch dorazil do mesta. Na značke stálo: Haneyville, počet obyvateľov – tisícštyristo. To bolo dobré, dobrá veľkosť. Na svoju trojkilometrovú prechádzku si náročky zvolil skoré ráno, pretože vtedy bolo chladnejšie – a na ulici nestretol nikoho. Napätý a aj trochu vystrašený prešiel v bledom svetle niekoľko ulíc, miatla ho ich podivnosť. Snažil sa nemyslieť na to, čo si počne. Doposiaľ venoval týmto myšlienkam už aj tak dosť času.

V štvrti s malými obchodíkmi našiel to, čo hľadal – nevelký obchod s názvom *Šperkownica*. Neďaleko na rohu ulice zbadal zelenú drevenú lavičku, podišiel k nej a posadil sa. Z útrpnej cesty ho bolelo celé telo.

O niekoľko minút zazrel ľudskú bytosť.

Bola to žena, pôsobila unavene. Šuchtala sa k nemu v neforemných modrých šatách. Ohromený rýchlo odvrátil zrak. Vyzerala akosi nesprávne. Očakával, že ľudia budú mať asi takú veľkosť ako on, ale táto pani bola asi o hlavu nižšia. Mala červensiu pokožku, než očakával, a tmavšiu. A ten pohľad, to, ako naňho *pôsobila*, bolo zvláštne – aj keď vedel, že vidieť ich na vlastné oči bude iné, ako sledovať ich v televízii.

Napokon na ulici pribudli aj ďalší ľudia a všetci sa zhruba ponášali na tú prvú ženu. Jeden muž, ktorý prechádzal okolo neho, povedal: „... ako som hovoril, také autá sa už

dnes nevyrábajú.“ A hoci jeho výslovnosť vyznievala zvláštne, menej stroho, než si to predstavoval, bez problémov mu rozumel.

Viacerí naňho zízali, niekoľkí dokonca podozrievavo, ale jeho to netrápilo. Neočakával, že ho bude niekto obťažovať, a pri pohľade na ostatných si bol celkom istý, že jeho oblečenie by obstálo aj pri dôslednejšej prehliadke.

Keď otvorili klenotníctvo, počkal ešte desať minút a potom vošiel. Za pultom stál malý zavalitý muž v bielej košeli a kravate. Zotieral prach z políc. Zrazu s tým prestal, na okamih sa naňho zahľadel, trošku zvláštne, a spýtal sa: „Želáte si, pane?“

Mal pocit, že je príliš vysoký a nemotorný. Vtedy ho prepadol veľký strach. Otvoril ústa a chcel prehovoriť. Nič však z neho nevyšlo. Pokúsil sa usmiať, no tvár mu akoby zamrzla. Cítil, ako jeho útroby začínajú zvierajú panika, a na chvíľu sa mu zazdalo, že možno aj odpadne.

Ten muž naňho stále vyvaloval oči a jeho výraz sa nijako nezmenil. „Želáte si, pane?“ opýtal sa znovu.

„Uh... tak mi napadlo, či by ste mali záujem o tento... prsteň?“ dostal zo seba s veľkým vypätím vôle. Koľkokrát si trénoval túto neškodnú otázku a opakoval si ju sám pre seba zas a znovu? Aj napriek tomu mu znela v ušiach čudne, iba ako smiešny zhuk nezmyselných slabík.

Ten druhý muž sa naňho stále uprene díval. „Aký prsteň?“ zaujímal sa.

„Aha,“ hlesol a tentoraz mu pokus o úsmev vyšiel. Stiahol si zlatý prsteň z prsta ľavej ruky a položil ho na pult. Hrozil sa mužovho dotyku. „Uhm... prechádzam tadiaľto a pár kilometrov za mestom sa mi pokazilo auto. Nemám so sebou peniaze, tak mi napadlo, že by som možno mohol predať svoj prsteň. Je dosť hodnotný.“

Muž prevracal prsteň v rukách, podozrievavo si ho prezeral. „Kde ste k nemu prišli?“ prehovoril napokon.

Z tónu, akým to povedal, sa mu zasekol dych v krku. Vari s ním niečo nebolo v poriadku? Farba zlata? Niečo s tým diamantom? Znovu sa pokúsil o úsmev. „Dostal som ho od manželky. Pred niekoľkými rokmi.“

Muž sa stále mračil. „Ako mám vedieť, že nie je kradnutý?“

„Och,“ vzdychol a celkom mu odľahlo. „Je na ňom moje meno.“ Z náprsného vrecka si vybral peňaženku. „A tu je môj preukaz.“ Vytiahol pas a položil ho na pult.

Muž sa zahľadel na prsteň a nahlas prečítal: „Pre T. J. od Marie Newtonovej, výročie 1982,“ a potom: „osemnásť karátov.“ Položil ho, vzal pas a prelistoval ho. „Ste z Anglicka?“

„Áno. Som tlmočník v Organizácii spojených národov. Vo vašej krajine som prvýkrát a chcel som ju spoznať.“

„Mhm,“ hlesol muž a znovu sa zahľadel do pasu. „Aj som si podľa prízvuku myslel.“ Potom prešiel k fotografii a prečítal si meno. „Thomas Jerome Newton.“ Znovu zdvihol hlavu a obzeral si ho. „O tom niet pochýb, ste to vy. V poriadku.“

Opäť sa usmial a tentoraz o čosi úprimnejšie. Aj keď sa stále cítil zvláštna a mierne sa mu krútila hlava – doliehala naňho ohromná ťarcha vlastného tela, ťarcha, ktorá bola výsledkom gniavivej gravitácie tejto planéty –, trochu sa uvoľnil. Podarilo sa mu však prívetivo dodať: „Tak teda, mali by ste záujem o kúpu tohto prsteňa?“

Dostal zaň šesťdesiat dolárov a dobre vedel, že ho ten muž oklamal. Ibaže to, čo v tejto chvíli získal, malo preňho väčšiu hodnotu ako prsteň, väčšiu než stovky takých prsteňov, ktoré mal so sebou. Teraz totiž pocítil prvú iskru sebavedomia – a peniaze v rukách.

Kúpil si za ne štvrt kila klobásy, šesť vajec, chlieb, zopár zemiakov a nejakú zeleninu – celkovo päť kilogramov potravín, nič viac by už ani neodniesol. Jeho prítomnosť vzbudzovala zvedavosť, ale nikto sa ho na nič nepýtal a on sa nehrnul odpovedať. Aj tak by to nič nezmenilo, lebo do tohto kentuckého mesta už aj tak nemienil vkročiť.

Napriek ťažobe tela, bolesti kĺbov a chrbta ho opúšťal s celkom dobrým pocitom. Zvládol prvý krok, pustil sa do plánu a tiež už vlastnil nejaké americké peniaze. Kráčal pustými poľami k nízkym kopčekom v dialke, kde si rozložil táborisko, keď naňho asi po kilometri prudko doľahol šok – nezvyčajnosť tohto miesta, nebezpečenstvo, bolesť v tele a strach. Zvalil sa na zem a zostal tam ležať. Telo a myseľ sa vzpierali tomu násiliu, ktoré na nich páchalo toto nanajvýš neznáme, čudné a cudzie miesto.

Dvíhal sa mu žalúdok. Bolo mu zle z dlhej a nebezpečnej cesty, ktorú podstúpil, zle z liečiv – tabletiiek, očkovania a vdychovania plynov –, zle od strachu, očakávania krízy a príšerne zle z obrovského bremena jeho vlastnej hmotnosti. Celé roky vedel, že keď nadíde čas, keď konečne pristane a uvedie do pohybu ten zložitý a dlho pripravovaný plán, bude sa cítiť takto. Ibaže tento svet, bez ohľadu na to, ako dlho ho študoval, ako dlho si nacvičoval svoju úlohu v ňom, mu pripadal neuveriteľne cudzí – ten pocit, že teraz už *skutočne* cítil, mu prerastal cez hlavu. Ležal na tráve a zvracal.

Nebol človek, no pritom sa mu veľmi podobal. Meral takmer dva metre – ale niektorí ľudia boli ešte vyšší –, vlasy mal biele ako albín, no na tvári mu svietilo ľahké opálenie a mal bledé oči. Mal nesmierne štíhlu postavu, jemné črty, dlhé tenké prsty a pokožku takmer priesvitnú, bez chlupov. Jeho tvár trochu pripomínala škriatka a vo veľkých inte-

ligentných očiach sa mu zračila jemná chlapčenská iskra. Biele kučeravé vlasy mu siahali po uši. Pôsobil dosť mlado.

Dali by sa nájsť aj iné odlišnosti, napríklad mal umele nechty, lebo mu prirodzene žiadne nenarástli. Na každej nohe mal len štyri prsty, nemal slepé črevo ani zuby múdrosti. Nevedel čkať, lebo jeho bránica a ostatné dýchacie orgány boli príliš pevné a vysoko vyvinuté. Hruď dokázal rozťahnuť približne o dvanásť centimetrov. Vážil veľmi málo, asi len štyridsať kilogramov.

Mal však mihalnice, obočie, protistojné palce, binokulárne videnie a tisícku iných fyziologických črt ako normálny človek. Nemohli mu narásť bradavice, ale vredy na žalúdku áno, mohol dostať osýpky a mať zubný kaz. Bol ľudský, ale nebol skutočný človek. No bol človekom dostatočne na to, aby podliehal citom ako láska, strach, silná fyzická bolesť a sebaľútosť.

Po polhodine sa cítil lepšie. Žalúdok sa mu stále chvel a mal pocit, že nedokáže zodvihnúť hlavu. Uvedomil si však, že prekonal prvú krízu, a na celý svet okolo seba sa začínal pozeráť triezvejšie. Sadol si a rozhliadol sa po poliach. Videl rozrytú plochú pastvinu s nevelkými zhlukmi hnedej trávy, trsmi vysokých stebiel a plochami lesklého zamrznutého snehu. Vzduch bol celkom svieži a obloha zatiahnutá, takže sa mäkké svetlo trieštilo a neboleli ho z neho oči, ako keď pred dvomi dňami hľadel do slnka. Za radom tmavých holých stromov okolo rybníka stál malý dom a stodola. Medzi kmeňmi sa trblietala hladina a pri pohľade na vodu zostal v nemom úžase, lebo jej bolo naozaj veľmi veľa. Rybník si všimol už aj predtým, počas tých dvoch dní na Zemi, ale stále si naň nevedel zvyknúť. Patrilo to k tým veciam, s ktorými počítal, no aj napriek tomu ho šokovali. Vedel, pravdaže, o obrovských oceánoch, o jazerách a riekach, dozvedel

sa o nich už detstve. No keď mu zrak padol na to množstvo vody v jedinom rybníku, skrátka mu to vyrazilo dych.

Začal vnímať krásu v nezvyčajnosti poľa. Dosť sa líšilo od toho, čo ho naučili a čo očakával, tak ako si to všimol už pri iných aspektoch tohto sveta. No napriek tomu nachádzal potešenie v cudzích farbách a povrchoch, v nových pohľadoch a vôňach. A tiež vo zvukoch. Keďže mal dosť ostrý sluch, počul z trávy rozmanitý zvláštny hluk, rôznorodé trenie a cvakanie hmyzu, ktorý prežil chladné počasie na začiatku novembra, a teraz s hlavou na zemi aj veľmi jemný a nečujný šelest v zemi.

Vtom sa čosi zatrepotalo vo vzduchu, mávli čierne krídla a ozvalo sa chrapľavé žalostné volanie a ponad hlavu mu krížom cez pole preleteli desiatky vrán. Antheančan ich sledoval, až kým sa mu nestratili z dohľadu, a potom sa usmial. Napokon to bude asi príjemný svet...

Táborisko si rozložil na pustom mieste, ktoré si zvolil dosť pozorne – v opustenom uhoľnom revíri v južnom Kentucky. V okruhu niekoľkých kilometrov sa rozprestierala jedine holá zem, drobné trsy hnedej trávy a vrstvy čiernych skál. Za jednou takou hromadou si postavil stan, ledva postrehnuteľný za skalou. Bol sivý a vyrobený z látky, ktorá pripomínala hrubšiu bavlnu.

Keď na to miesto dorazil, bol takmer úplne vyčerpaný a musel si na niekoľko minút oddýchnuť, až potom otvoril vrečko a vybral z neho potraviny. Postupoval pritom veľmi opatrne. Kým sa dotkol balíčkov, natiahol si tenké rukavice, až potom ich položil na malý skladací stôl. Spod stola vytiahol nejaké nástroje a umiestnil ich vedľa nákupu z Haneyvillu. Na okamih sa zahľadel na vajcia, zemiaky, zeler, redkovku, ryžu, fazuľu, klobásu a mrkvu. Pousmial sa, len tak pre seba. Potraviny pôsobili nevinne.

Zodvihol malý kovový prístroj a jeden jeho koniec zastrčil do zemiaka a spustil kvalitatívnu analýzu...

O tri hodiny zjedol surovú mrkvu a odhryzol si z reďkovky, ktorá ho štípala na jazyku. Jedlo bolo dobré – mimoriadne čudné, ale dobré. Potom rozložil oheň a uvaril si vajce a zemiak. Klobásu radšej zahrabal – keďže v nej objavil nejakú aminokyselinu, ktorou si nebol istý. Vo zvyšku potravín ho však nič neohrozovalo, až na všadeprítomné baktérie. Bolo to presne tak, ako dúfali. Zemiak mu aj napriek všetkým tým sacharidom veľmi chutil.

Bol nesmierne unavený. No kým si ľahol na svoje lôžko, vyšiel si von poobzerať miesto, kde pred dvomi dňami, po tom, ako prvýkrát pristál na Zemi, zničil motor a prístroje svojej lode určenej na prepravu jednej osoby.

Hral Mozartov *Kvintet A dur pre klarinet*. Tesne pred posledným *allegretto* Farnsworth upravil reprodukciu hlbokých tónov na každom predzosilňovači a mierne zvýšil hlasitosť. Potom sa neohrabane posadil do koženého kresla. Mal rád to *allegretto* so silnými basovými tónmi. Dodávali klarinetu zvučnosť, ktorá sama osebe akoby mala nejaký význam. Díval sa na okno zastreté záclonou s výhľadom na Piatu avenue, spojil si hrubé prsty a počúval, ako sa hudba stupňuje.

Keď dohrala a páska sa sama od seba vypla, pozrel sa k dverám vedúcim do vonkajšej kancelárie a zbadal, že tam stojí sekretárka a trpezlivo naňho čaká. Blysol pohľadom na keramické hodiny na kozubovej rímse a zamračil sa. Potom sa pozrel na sekretárku a ozval sa: „Áno?“

„Prišiel pán Newton, pane.“

„Newton?“ začudoval sa. Nepoznal žiadneho zámožného Newtona. „Čo chce?“

„Nepovedal, pane,“ odvetila a mierne nadvihla obočie. „Je trochu zvláštny, pane. A vyzerá veľmi... dôležito.“

Na okamih sa zamyslel a potom prehovoril: „Privedte ho.“

Mala pravdu, naozaj vyzeral veľmi zvláštny. Vysoký, štíhly, s bielymi vlasmi a jemnou, jemnocitnou štruktúrou kostí. Mal hladkú pokožku a chlapčenskú tvár – no najzvláštniešie

boli jeho oči, akoby veľmi slabé a precitlivené, zároveň vyzerali staro, múdro a ustato. Muž mal na sebe drahý tmavosivý oblek. Podišiel ku kreslu a opatrne sa posadil – zvalil sa na sedadlo, akoby niesol obrovské bremeno. Potom sa pozrel na Farnswortha a usmial sa. „Vy ste Oliver Farnsworth?“

„Dali by ste si niečo na pitie, pán Newton?“

„Poprosil by som pohár vody.“

Farnsworth v duchu pokrčil plecami a požiadavku posunul sekretárke. Po jej odchode sa pozrel na svojho hosťa a predklonil sa, čo vo všeobecnosti mohlo znamenať: „Tak poďme na to.“

Newton však zostal sedieť rovno, svoje dlhé štíhle ruky si zložil do lona a povedal: „Ak som to správne pochopil, s patentmi vám to celkom ide, mám pravdu?“ Farnsworth zachytil v jeho hlase náznak prízvuku a príliš dokonalú výslovnosť, príliš formálnu, ale nevedel ho podľa toho zaradiť.

„Áno,“ odvetil Farnsworth a trochu úsečne dodal:

„A mám na to vyhradené úradné hodiny, pán Newton.“ Ten to akoby prepočul a pokračoval jemným, hrejivým tónom: „Ste vlastne najlepším v odbore patentov v celých Spojených štátoch, rozumiem tomu správne? A tiež ste vraj veľmi drahý.“

„Áno, som dobrý,“ potvrdil.

„Výborne,“ potešil sa muž. Siahol vedľa kresla a zodvihol svoj kufrík.

„Čo vlastne chcete?“ opýtal sa Farnsworth a pohľad znovu zapichol do hodínok.

„Rád by som si s vami naplánoval niekoľko vecí,“ oznámil vysoký muž a z kufríka vybral obálku.

„A nie je na to už trochu neskoro?“ nadhodil úradník.

Newton otvoril obálku a vytiahol z nej tenký zväzok bankoviek zviazaných gumičkou. Zodvihol zrak a prívetivo

sa usmial. „Mohli by ste si po to prísť? Viete, veľmi ťažko sa mi chodí. To moje nohy.“

Znechutený Farnsworth sa zodvihol z kresla, podišiel k vysokému mužovi, vzal si peniaze, vrátil sa späť a sadol si. Boli to tisíc dolárové bankovky.

„Je ich tam desať,“ oznámil Newton.

„Trochu to preháňate, nezdá sa vám?“ nadhodil Farnsworth a zasunul si zväzok do vrečka svojho ľahkého saka. „A za čo je to vlastne?“

„Za dnešný večer,“ odvetil Newton. „Za približne tri hodiny vašej úplnej pozornosti.“

„Ale prečo, preboha, to musí byť večer?“

Ten druhý iba ležérne pokrčil plecami. „Z viacerých dôvodov. A diskrétnosť je jedným z nich.“

„Moju pozornosť by ste ľahko získali aj za menej ako desaťtisíc dolárov.“

„Áno, ale ja som vás chcel ohúriť dôležitosťou... uhm... nášho rozhovoru.“

„Tak teda,“ nadhodil Farnsworth a pohodlne sa usadil v kresle, „počúvam vás.“

Štíhly muž pôsobil uvoľnene, ale neoprel sa. „V prvom rade,“ prehovoril, „koľko zarábate ročne, pán Farnsworth?“

„Nedostávam pravidelný plat.“

„Tak inak, koľko ste zarobili za *minulý* rok?“

„No dobre, vy si za to platíte. Asi stoštyridsaťtisíc dolárov.“

„Rozumiem. Takže, dobre to chápem, že ste dosť bohatý?“

„Áno.“

„A chceli by ste byť ešte bohatší?“

Začínalo to byť smiešne. Znelo to ako z nejakého podradného televízneho programu. Ibaže ten druhý muž za to

platil, tak bude najlepšie pokračovať. Z koženého puzdra si vytiahol cigaretu a odvetil: „Pravdaže by som chcel viac.“

Tentoraz sa Newton mierne naklonil. „A čo tak podstatne viac, pán Farnsworth?“ navrhol s úsmevom na tvári a táto situácia sa mu začínala mimoriadne páčiť.

Aj toto znelo ako z televízie, ale pochopil to. „Áno,“ potvrdil a potom sa spýtal: „Cigaretu?“ Nadvihol puzdro a ponúkol hosťa.

Muž s bielymi kučeravými vlasmi tomu nevenoval pozornosť. „Viem z vás urobiť boháča, pán Farnsworth,“ pokračoval. „V prípade, že najbližších päť rokov venujete výhradne mne.“

Výraz na tvári pána Farnswortha sa nezmenil, zapálil si cigaretu a kolieska v jeho hlave sa začali otáčať – prehrával si celý tento zvláštny rozhovor, celú túto situáciu odznovu a šancu, že by táto ponuka bola skutočná, považoval za minimálnu. No aj napriek tomu, že šlo zjavne o nejakého čudáka, peniaze mal. A bolo by nanajvýš múdre, aby s ním ešte chvíľku hral túto hru. Prišla sekretárka so striebornou táckou s pohármi a ľadom.

Newton si opatrne vzal pohár vody z podnosu a potom ho držal v jednej ruke, zatiaľ čo druhou vylovil z vrečka tubu s aspirínom, palcom odsunul uzáver a hodil si do pohára jednu tabletku. Keď sa rozpustila, voda zostala biela a mútna. Držal pohár a chvíľu ho pozoroval, potom začal extrémne pomaly piť.

Farnsworth bol právnik a mal dobré oko pre detail. Okamžite spozoroval, že na tej škatulke s aspirínom bolo niečo čudné. Išlo o bežný predmet, obyčajné balenie aspirínu, ale niečo mu na ňom nesedelo. A niečo mu nesedelo ani na tom, ako Newton srkal vodu: pomaly, opatrne, aby nevyliat ani kvapku – akoby bola veľmi vzácna. A to, aká

bola mútna z jedného aspirínu, sa mu tiež nezдалo správne. Bude to musieť neskôr vyskúšať aj on, keď muž odíde, a uvidí, čo sa stane.

Kým sa sekretárka pobrala preč, Newton ju požiadal, aby podala jeho kufrík Farnsworthovi. Po jej odchode sa naposledy s láskou napil a položil takmer plný pohár vedľa seba na stôl. „Chcel by som, aby ste si prečítali dokumenty z kufríka.“

Farnsworth otvoril kufrík a našiel v ňom hrubý stoh papierov. Vybral ho a položil si ho na kolená. Ihneď postrehol, že tie hárky boli nezvyčajne tenké. Extrémne tenké, tvrdé, no zároveň ohybné. Vrchný list obsahoval hlavne chemické vzorce úhľadne vytlačené modrastým atramentom. Prehrl zvyšok papierov, schémy obvodov, tabuľky a schematické nákresy čohosi, čo vyzeralo ako vybavenie továrne. Nástroje a formy. Na prvý pohľad sa mu niektoré vzorce javili povedomé. Zdvihol hlavu. „Elektronika?“

„Áno. Čiastočne. Poznáte tento druh vybavenia?“

Farnsworth neodpovedal. Ak ten druhý muž o ňom vôbec niečo vedel, tak určite zistil, že aspoň päť- či šesťkrát vidol skupinu takmer štyridsiatich právnikov v boji za jeden z najväčších závodov na výrobu elektronických súčiastok na svete. Pustil sa teda do čítania dokumentov...

Newton sa v kresle vystrel, pozeral sa naňho, jeho biele vlasy sa leskli vo svetle lustra. Usmieval sa, ale bolelo ho celé telo. Po chvíli zodvihol pohár a začal sŕkať vodu, ktorú uňho doma považovali za to najvzácnejšie. Pomaly popíjal a pozoroval začítaného Farnswortha. Postupne sa z neho vytrácalo napätie, obozretne maskovaná úzkosť, ktorú mal z tejto úplne nezvyčajnej kancelárie v tomto stále čudnom svete, strach, ktorý mu naháňal tento tučný človek s vystr-